

Kyselytutkimus: Geologian tutkimuskeskus kaivosalan luotettavin toimija

 Kaivostoiminta herättää paljon keskustelua, otsikkoja ja uutisia. Julkisten keskustelujen perusteella on tehty paljon oletuksia muun muassa kaivostoiminnan hyväksyttävyydestä. Tutkittua tietoa asenteista kaivannaistoimintaa kohtaan ei ole ollut saatavilla kuin vasta nyt.

Jyväskylän yliopisto julkisti hiljattain laajan kyselyn tulokset kaivostoimintaan liittyvistä asioista neljästä suomalaisesta maakunnasta (Jartti *et al.* 2014). Uudenmaan, Pohjois-Karjalan, Kainuun ja Lapin maakuntiin lähetettiin 3000 kyselykaavaketta; vastauksia saatiin hie-man yli tuhat. Kysely toteutettiin keväällä 2012 ja julkaistiin viime vuoden lopulla.

Kyselyssä kaivostoiminnalla katsottiin olevan laaja hyväksyntä, joskin ulkomaisiin yhtiöihin suhtauduttiin kriittisesti. Lapissa kaivostoimintaan suhtauduttiin myönteisimmin, kun taas kriittisyys esim. uraanin etsintään ja louhintaan oli suurinta Pohjois-Karjalassa. Tutkimuksessa selvitettiin myös niin sanotun NIM-BY-efektin vaikutusta; termi tulee sanoista “not in my backyard” (ei minun takapihalleni). Etäisyydellä kaivokseen näytti tutkimuksen mukaan

olevan merkitystä mielipiteisiin: mitä lähempänä kaivos sijaitsee, sen kielteisemmin siihen suhtauduttiin. Toisaalta kyselyn tekijät myös kyseenalaistavat sosiaalisen toimiluvan, eli kaivostoiminnan hyväksyttävyyden ympäröivässä yhteisössä, pelkästään paikallisena käsitteenä (ks. Eerola ja Ziessler 2013). Heidän mukaansa sosiaalista toimilupaa tulee tarkastella laajemmissa mittakaavoissa ja legitimitettä tarvitaan myös kansallisella tasolla.

Kyselyssä selvitettiin myös luottamusta kaivannaisalan toimijoihin. Geologian tutkimuskeskus osoittautui kaivannaisalan luotettavimmaksi toimijaksi. Myös Säteilyturvakeskus nautti suurta luottamusta. Näin oli siitä huolimatta, että molempia tutkimuslaitoksia on uraanikiistan seurauksena kritisoitu ajoittain voimakkaasti julkisuudessa. Tutkijoiden mielestä tämä kuvastaa suomalaisten vahvaa uskoa auktoriteetteihin. Toisaalta heidän mukaansa on kaivannaistoiminnan kannalta huolestuttavaa, että vaikka kansalaisten luottamus tutkimuslaitoksiin on vahvaa, luottamus ympäristolainsäädäntöön ja viranomaisiin kaivosalan valvojina on alhaista.

Kyselyn tuloksia tarkastellessa on hyvä pitää mielessä, että ne kuvastavat tilannetta ennen Talvivaaran kipsisakka-altaan vuotoa syksyllä 2012. Tulokset eivät siis välttämättä vastaa nykytilannetta. Meillä on kuitenkin nyt pohjatieto siitä, miltä tilanne näytti ennen mainittua kaivoskriittisyyden avaintapahtumaa syksyllä 2012. Jatkossa Jyväskylän ja Itä-Suomen yliopistojen kaivostutkimusryhmät aikovat toteuttaa laajemman kyselyn Suomessa. Vastaavia ja vertailtavia kyselyjä tehdään perinteisissä kaivosmaissa kuten Australiassa ja Chilessä.

Vaikka kyselyt valaisevat meneillään olevia trendejä, ne kuvastavat kuitenkin vain niiden tekohetkeä. Kaivosalan hyväksyttävyyden voi muuttua nopeastikin. Tämänhetkisten kyselytutkimusten tulokset eivät siis kelpaa sosiaalisen toimiluvan päteviksi mittareiksi pitkällä tähtäimellä. Ne ovat vain suuntaa antavia. Tutkittu tieto tuo kuitenkin konkretiaa luu-

Tuula Jartti, Eero Rantala ja Tapio Litmanen:

Sosiaalisen toimiluvan ehdot ja rajat

Uudenmaan, Pohjois-Karjalan, Kainuun ja Lapin maakuntien asukkaiden näkemykset kaivostoiminnan hyväksyttävyydestä

Jyväskylän yliopisto, 2014

lojen, huhujen ja pahimmillaan tietoisien vääristelyn värittämään kaivoskeskusteluun.

TONI EEROLA

Tammihaantie 2 A 10

02940 Espoo

toni_eerola@hotmail.com

Kirjallisuus:

Eerola, T. ja Ziessler, S. 2013. Sosiaalinen toimilupa kannustaa kaivosyrityksiä yhteiskuntavastuullisuuteen. *Geologi* 65:100–105.

Jartti, T., Rantala, E. ja Litmanen, T. 2014. Sosiaalisen toimiluvan ehdot ja rajat. Uudenmaan, Pohjois-Karjalan, Kainuun ja Lapin maakuntien asukkaiden näkemykset kaivannaistoiminnan hyväksyttävyydestä. SoPhi, Jyväskylän yliopiston Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos, 231 s.

Verkossa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/44460/sosiaalisen-toimiluvan-ehdot-ja-rajat.pdf?sequence=3>